

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum vindicatio sit licita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

candi mortaliter: sed sicut Seneca dicit ibidē. In-
cedum qui iuuatur, fallendus est, ut habeat, necā
quo accepit sciat: quod uidetur uiam ingratitudi-
nis recipienti praeberē. ergo ingratitudo nō semper
est peccatum mortale.

RESPON. Dicendum, quod sicut ex supradictis patet,
ingratus dicitur aliquis dupliciter. Vno modo, p
solum omissionem, puta, quia non recognoscit, uel
non laudat, uel non retribuit uices pro beneficio ac-
cepto. Et hoc non semper est peccatum mortale: ga
supra dictum est, * debitū gratitudinis est, ut ho
no etiam aliquid liberaliter tribuat, ad quod non te-
netur: & ideo si illud praetermittit, non peccat mor-
taliter. Est tamen peccatum ueniale: quia hoc proce-
dit ex negligentia quadam, aut ex aliqua indispo-
sitione hominis ad uirtutem. Potest tamen contingere
etiam talis ingratitudo sit mortale peccatū, uel
propter interiorē contemptum, uel etiam pp cō-
tionem eius, quod subtrahitur, quod ex necessitate
debetur beneficio siue simpliciter, siue in aliquo
necessitatis casu. Alio modo, dicitur aliquis ingratus,
quia non solum praetermittit implere gratitudinis de-
bitum, sed etiam contrarium agit: hoc etiam fecit
in conditionem eius, quod agitur quādoque est
peccatum mortale, quādoque ueniale. Secūdo tamen
quod ingratitudo, quae prouenit ex peccato mor-
tali, habet perfectā ingratitudinis rationem: illa ue-
ro, quae prouenit ex peccato ueniali, imperfectam.

AD PRIMVM ergo dicēdū, qd per peccatū ue-
niale non est aliquis ingratus Deo secundum perfe-
ctam ingratitudinis rationem. Habet tñ aliquid in-
gratitudinis, in quantum peccatum ueniale tollit ali-
quid ad eum uirtutis, per quē homo Deo obsequitur.

AD SECUNDVM dicendum, quod ingratitudo, q
cum peccato ueniali, non est contraria charitati,
uel est praeter ipsam: quia non tollit habitum chari-
tatis, sed aliquem actum ipsius excludit.

AD TERTIVM dicēdū, qd idē Seneca dicit in 7.
beneficij. * Errat, si quis estimat eum dicimus
am qui beneficium dedit, obliuisci oportere, excu-
per nos illi memoriā rei, praesentim honestissimā.
Im ergo dicimus, meminisse non debet, hoc uolu-
mus intelligi, predicare non debet, nec iactare.

AD QVARTVM dicendum, qd ille qui ignorat be-
neficium, non est ingratus si beneficium non reco-
noscet, dummodo sit paratus recompenlare si nos-
sit. Est autem laudabile quandoque, ut ille cui pro-
dedit, beneficium ignoret, tñ propter inanis glo-
ritationem, sicut beatus Nicolaus aurum sursum
in domum proiciens uitare noluit humanum fa-
orem: tum etiam quia in hoc ipso amplius benefi-
cium facit, quod consulit uerecundiae eius, qui be-
neficium accipit.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ingratis sint beneficia subtrahenda.

AD QVARTVM sic proceditur. Videi, qd ingratis
sint beneficia subtrahenda. Dicitur. n. Sap. 26. In-
grati spes tabefecerit, si nō esset ei beneficium subtra-
hendū, ergo sunt subtrahenda beneficia ingratis.
¶ 2. Præ. Nullus debet alteri prebere occasione pe-
ccandi: sed ingratus bñficiū recipies sumit occasione
ingratitudinis: ergo nō est ingrato bñficiū dan-
dum.
¶ 3. Præ. In quo qs peccat, p hoc & torquet, ut dī Sa-
p. 11. sed ille qui ingratus est beneficio accepto, pec-
cat contra bñficiū. ergo est beneficio priuandus.

SED CONTRA est, quod dicitur Luc. 6. qd Altissi-
mus benignus est super ingratos, & malos: sed eius
p imitationem nos filios esse oportet, ut ibidem dī.
ergo non debemus ingratis beneficia subtrahere.

RESPON. Dicendum, quod circa ingratū duo
consideranda sunt. Primo, quid est qd ipse dignus sit
pati, & sic certum est, qd meretur beneficij subtrahē-
tionem. Alio modo, cōsiderandum est, quid oporteat
beneficium facere. Primo namque nō debet esse fa-
cilis ad ingratitudinem iudicandam: quia frequēter
aliquis, ut Seneca dicit, * q non reddidit, gratus est,
quia forte non occurrit ei facultas, aut debita oppor-
tunitas reddendi. Secundo, debet tendere ad hoc, qd
de ingrato gratum faciat, quod si non pōt primo be-
neficio satisfacere, forte faciet secundo. Si uerō ex be-
neficijs multiplicatis ingratitudinem augeat, & pe-
ior fiat, debet a beneficiorum exhibitione cessare.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod autoritas
illa loquitur quantum ad id, quod ingratus dignus
est pati.

AD SECUNDVM dicendum, qd ille q ingrato bñfi-
ciū exhibet, nō dat ei occasione peccandi, sed magis
gratitudinis, & amoris. Si uerō ille q accipit, ingrati-
tudinis exinde occasione sumat, nō est dātū imputādū.

AD TERTIVM dicendum, quod ille qui benefi-
cium dat, non statim se debet exhibere punitorem
ingratitudinis, sed prius pium medicum, ut scilicet
iteratis beneficijs ingratitudinem sanet.

QVAESTIO CVIII.

De uindicatione in quatuor articulos

DEINDE considerandum
est de uindicatione.
Et circa hoc quaerun-
tur quatuor.

- ¶ Primo, Vtrum uindictio sit li-
cita.
- ¶ Secundo, Vtrū sit spālis uirtus.
- ¶ Tertio, De modo uindictandi.
- ¶ Quarto, In quos sit uindicta
exercenda.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum uindictio sit licita.

AD PRIMVM sic proceditur. Vi-
detur, quod uindictio non
sit licita. Quicumq; n. usurpat sibi
quod Dei est, peccat: sed uindicta
pertinet ad Deum. Dicitur enim
Deutero. 32. secundum aliam liti-
ram. Mihi uindictam, & ego re-
tribuam. ergo omnis uindictio
est illicita.

¶ 2. Præ. Ille de quo uindicta su-
mitur, nō toleratur: sed mali sunt
tolerandi, quia super illud Cat. 2.
¶ Sicut liuū inter spinas, dicit
gl. Non fuit bonus, qui malos to-
lerare non potuit, ergo uindicta
non est sumenda de malis.

¶ 3. Præ. Uindicta p poenas fit, ex
quibus causatur timor. feruili-
sed lex noua non est lex timoris,
sed amoris, ut Aug. * dicit contra
Secūda Secūda S. Thomae.

Super Quaestio-
nes summae Ar-
ticularum primū.

¶ Nunc primis que
lib. 108. dubium
non dissimulandum
de uindicationis uir-
tute occurrit. Et est
ratio dubij, quia uin-
dicationis actus non
est nisi iustitiae lega-
lis actus secundum
formam communitatis
iustitiae. Nam
q uindictio uenit
actus singularis per-
sonae, ut est multa
communitas, & sunt
aliae partes iustitiae,
ex eo patet, q uin-
dictio, nō est licita in-
ter partē & partem,
sicut communitas uer-
sam inter partem &
partem: sicut gratia-
rum actio est debita
beneficij a benefi-
ciario: sed est tantum
licita persona, publi-
ca, quonia ad ipsam
solum spectat uicisci-
llitas, tanq; iniurias,
Actus autē proprius
personae publicae pro-
pter commune bonū
ad utilitatem spectat
legalem utentem in cō-
munitate iustitiae, cu
a quale debetur ali-
cui secundum quan-
titate reddat propter
commune bonū. Ita
q & ex parte subie-
cti, & ex parte quali-
tatis debet apparere,
quod uindictio, nō
est uirtus in singulari

Inf. q. 258. ar-
ti. 3. q. 15. ar-
9. cor. & ma-
q. 14. arti. 1.
cor. & ad 8.
& 14. & ar. 2
ad 5. Et Ro.
13. lect. 3.

Est gl. Greg.
homil. 38. in
euange. anec
meu.

* ca. 17. inter
prin. & med.
tom. 6.

ILL. 2. p. 10.

personā, nisi eadem
 mus, q̄ unicuiq; licitū
 sibi iniurias tantū
 recōpensando in ma
 lis poenae: sicut dicitū
 est, q̄ unusquisq; dēt
 susceptis ben. ficijs
 vices reddere. Et hoc
 forte voluit Tullius,
 ponens uindicationē
 in malis, sicut ḡiam i
 bonis. Sed cū doctri
 na Christiana opposi
 tum doceat in ma
 lis, mirum est, q̄ au
 thor secutus fuerit
 Tullium, & non ex
 cluserit hęc dubia.
 ¶ Ad hoc dicitur, q̄
 difficultatē inculcant
 duo cōcurrētia ad
 uindicationē, quę ui
 dentur ad iniūcē re
 pugnant, uidelicet, rō
 debiti, moralis, & a
 ctus. I. reddere malū
 pro malo. Nam si in
 spiciamus rationem
 debiti inuenimus, q̄
 priuata persona uin
 dicationis est subie
 ctū: quia hęc est dif
 ferentia inter publi
 cam, & priuatā per
 sonam in proposito,
 q̄ p̄sona publica de
 bet debito legali uin
 dicare illatas iniurias
 sibi commissas: priua
 ta autē persona, quę
 iniuriam recepit, dēt
 debito morali tantum
 uindicare suam iniu
 riam. Non. n. pōt cogi
 ad hoc, q̄ uindice
 ret se. Iudex autē pōt
 cogi ad uindictā ex
 exercendā. Si uerō spe
 ctemus ad naturam
 actiōis, uidelicet red
 dere malum p̄ malo
 lo, inuenimus oppo
 situm, hoc est, q̄
 persona priuata non
 est subiectum uindi
 cationis, sed persona
 publica, seu in pote
 state constituta. Nā
 reddere malum pro
 malo nō est licitum
 persone priuatae, sed
 persone in potestate
 constituta, ad quam
 spectat malis homi
 nes castigare, & red
 dere eis iuxta demer
 ita sua, ut patet. 2. 7.
 q. 4. c. Ea uindicta. &
 sunt uerba Augusti
 ni. Et quoniam intel
 lectus adequatus est
 rebus, & non econ
 tra, perspiciendū est,
 quō possint hęc duo
 coire, ut ueritas elu
 cescat.

Homi. 9. in
Mat. i. ope
re imperfe
ctio, tom. 2.

Gl. ordina
ria ibid. ex
Aug.

D. 791.

Adamantium. ergo ad minus in
 nouo testamento uindicta fieri
 non debet.
 ¶ 4. Præter. Ille dicitur uindicare se,
 qui iniurias suas ulciscitur: sed ut
 uidetur, non licet etiam iudici in
 se delinquentes punire. dicit enim
 Chryl. sup. Mat. † Discamus exem
 plo Christi nras iniurias magna
 nimititer sustinere, Dei autem iniu
 rias nec usque ad auditum suffere:
 ergo uindictio vř esse illicita.
 ¶ 5. Præter. Peccatum multitudinis
 magis est nociuum, q̄ peccatum
 unius tantum. dicitur. n. eceles. 26.
 A tribus timuit cor meum, zelatu
 ram ciuitatis, & collectionē po
 puli; sed de peccato multitudinis
 non est uindicta sumenda, q̄a su
 per illud Matth. 13. Sinite utraque
 crescere, ne forte eradicetis triti
 cum. dicit glo. * quōd multitudo
 non est excōmunicada, nec prin
 cept. ergo nec alia uindictio est
 licita.
 SED CONTRA. Nihil est expe
 ctandum à Deo, nisi quod est bo
 num, & licitū; sed uindicta de ho
 stibus est expectanda à Deo, dñ. n.
 Luc. 18. Deus non faciet uindictā
 electorum suorum clamantiū ad
 se die ac nocte: quasi diceret, im
 mo faciet. ergo uindictio nō est
 per se mala, & illicita.
 RESPON. Dicēdū, quōd uindi
 catio fit per aliquod pœnale malū
 inflictum peccati. Est ergo in uin
 dicatione cōsiderandus uindican
 tis animus. Si. n. eius intentio ferat
 ur principaliter in malum illius,
 de quo uindictā sumit, & ibi quic
 sciat, est omnino illicitū: quia dele
 ctari in malo alterius pertinet ad
 odium, quod charitati repugnat,
 qua oēs homines debemus dili
 gere. Nec aliquis excusatur, si ma
 lum intendat illius, qui sibi iniu
 stē intulit malum: sicut non excu
 satur aliquis p̄ hoc, q̄ odit se odiē
 tem. Nō. n. dēbet homo in alium
 peccare propter hoc, q̄ ille pecca
 uit prius in ipsum: hoc enim est
 uinci a malo, quod Apostolus p̄
 hibet ad Ro. 13. dicēs, Noli uinci
 a malo, sed uince in bono malū.
 Si uerō intentio uindictantis ferat
 ur principaliter ad aliqd bonū,
 ad quod peruenitur per pœnam
 peccantis, puta, ad emēdationem
 peccantis, uel saltem ad cohibito
 nem eius, & quietem aliorum, &
 ad iustitię cōseruationem, & Dei
 honorem, potest esse uindictio
 licita, alijs debitis circumstantijs
 seruatis.
 AD PRIMVM ergo dicēdū,
 quōd ille qui secundum gradum
 sui ordinis uindictam exercet in
 malos, nō usurpat sibi, quod Dei

est, sed utitur potestate sibi dimit
 tus concessa. dicitur enim ad Ro.
 13. de principe terreno, quōd Dei
 minister est, uindex in iram dñi
 male agit. Si autem preter ordinē
 diuinæ institutionis aliquis uin
 ctam exercet, usurpat sibi quod
 Dei est, & ideo peccat.
 AD SECVNDVM dicendum, q̄
 mali tolerantur à bonis in hoc, q̄
 ab eis, proprias iniurias patienter
 sustinent secundum quod oportet:
 non autem tolerant eos, ut fer
 sineāt iniurias Dei, & proximo
 rū. Dicit enim Chryl. super Mat.
 † In proprijs iniurijs esse quere
 diam patientem, laudabile est: iniu
 rias autem Dei dissimulare, ni
 mis est impium.
 AD TERTIVM dicēdū, q̄
 Euāgelij est lex amoris: ideo illis,
 qui ex amore bonum operantur,
 qui soli proprie ad Euāgelium
 pertinent, non est timor incutien
 dus per pœnas, sed solum illis q̄
 ex amore non mouentur ad bo
 num, qui est numero sint de ec
 clesia, non tamen merito.
 AD QVARTVM dicēdū, q̄
 iniuria quę inferitur persona alicui
 quandoque redundat in Deū, &
 in ecclesiam: & tūc debet aliquis
 propriam iniuriam ulcisci. Sicut
 patet de Helia, qui fecit ignē de
 scendere super eos, qui uenerat
 ipsum capiendum, ut legit. 2. Reg.
 1. & similiter Heliēus malū
 pueris cum irridentibus, ut habet
 tur 4. Reg. 2. & Syluester. Pa
 tris excommunicauit eos qui eum in
 exilium miserunt, ut habetur. 2.
 q. 4. In quantum uerō iniuria in
 quem illata ad eius personam per
 net, debet eam tolerare patienter
 si expediat. Huiusmodi enim pra
 cepta patientiæ intelligenda sunt
 secundum preparationem animi,
 ut Aug. dicit in li. de serm. Dom.
 in monte.
 AD QVINTVM dicendum, quōd
 quando tota multitudo peccat,
 est de ea uindicta sumenda, ut
 quantum ad totam multitudinem
 sicut Aegyptij submersi sunt in
 mari rubro prosequētes filios Is
 rael, ut habetur Exod. 14. & sic
 saliter perierunt; uel quantum ad
 tudinis partem, sicut patet Exod.
 rum, qui uirtutum aduerterunt.
 ro si speretur multorum cōcordia,
 uindicta exerceri in aliquos par
 tes, quibus punitis ceteri terro
 nus Num. 25. mandauit super
 pro peccato multitudinis. Si autem
 tudo peccauit, sed pro parte, non
 cerni à bonis, debet in eos uin
 hoc fieri possit sine scādam
 cendum est multitudini, & dicitur
 Et eadem ratio est de principe,

Ad TERTIVM dicendum, q[uo]d uindicationi oppo-
nuntur duo uitia, unum quidem per excessum, s[ed] pec-
catum eruditatis, uel sequit[ur], quae excedit mentur[um]
in puniendo: aliud autem est uitium, quod consistit
in defectu, sicut cum aliquis est nimis remissus in
puniendo. Vnde dicitur Proverb. 13. Qui parit uir-
ga, odit filium suum. Virtus aut[em] uindicationis co[n]-
sistit in hoc, ut homo secundum omnes circumstan-
tias debitam mensuram in uindicando conseruet.

ARTICVLVS II.

Utrum uindicatio sit specialis uirtus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, q[uo]d uin-
dicatio non sit specialis uirtus ab aliis distin-
cta. Sicut enim remunerantur boni pro his quae be-
ne agunt, ita puniunt mali pro his quae male agunt:
sed remuneratio bonorum non pertinet ad aliqua[m]
uirtutem specialem, sed est actus commutatiuae ius-
titi[ae]: ergo pari ratione & uindicatio non debet po-
ni specialis uirtus.

¶ 1. Praet. Ad actum illum non debet ordinari spe-
cialis uirtus, ad quem homo suffic[ien]ter disponitur
per alias uirtutes: sed ad uindicandum mala suffic[ien]-
ter disponitur homo per uirtutem fortitudinis, &
per zelum. non ergo uindicatio debet poni specia-
lis uirtus.

¶ 2. Praet. Cuiuslibet speciali uirtuti aliquid speciale vi-
tium opponitur: sed uindicationi non uidet[ur] oppo-
ni aliquid uitii speciale. ergo non est specialis uirtus.

SED CONTRA est, quod Tullius * ponit eam par-
tem iustiti[ae].

RESPON. Dicendum, quod sicut Philosoph.
dicit in 2. Ethic. * Aptitudo ad uirtutem inest ho-
minibus a natura, licet complementum uirtutis sit per ac-
suetudinem, uel per aliquam aliam causam. Vnde pa-
ret quod uirtutes perficiunt nos ad prosequendum
debito modo inclinationes naturales, quae pertinet
ad ius naturale: & ideo ad quamlibet inclinationem
naturalem determinatam ordinatur aliqua uirtus spe-
cialis. Est autem quedam specialis inclinatio naturae
ad remouendum nocentia: unde & animalibus da-
tur uis irascibilis separata a uis concupiscibilis. Re-
pellit autem homo nocentia per hoc, quod se de-
fendit contra iniurias ne ei inferatur, uel illas iam
iniurias ulciscitur non intentione nocendi, sed in-
tentione remouendi nocentia. hoc autem pertinet
ad uindicationem. Dicit enim Tullius in sua rhe-
torica, * quod uindicatio est, per quam uis, aut iniu-
ria, & omnino quicquid obsecrum est, id est, igno-
miniosum, defendendo, aut ulciscendo propulsetur.
Vnde uindicatio est specialis uirtus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut recom-
pensatio debiti legalis, pertinet ad iustitiam commu-
tatiuam, recompensatio autem debiti moralis, quod
nascitur ex particulari beneficio exhibito, pertinet
ad uirtutem gratiae, ita etiam punitio peccatorum, se-
cundum quod pertinet ad publicam iustitiam, est
actus iustitiae commutatiuae: secundum aut[em] quod
pertinet ad immutationem alicuius personae singu-
laris: qua iniuria propulsetur, pertinet ad uirtutem
uindicationis.

AD SECVNDVM dicendum, quod fortitudo di-
spont ad uindictam remouendo prohibens. s[ed] timo-
rem periculi imminens. Zelus autem secundum
quod importat feruorem amoris, importat primam
radicem uindicationis, prout aliquis uindicat iniu-
rias Dei, uel proximorum, quas ex charitate reputat
quasi suas. Cuiuslibet autem uirtutis actus ex radi-
ce charitatis procedit: quia ut Greg. dicit in quadam
homilia, * Nihil habet uiriditatis ramus boni ope-
ris, si non procedat ex radice charitatis

ARTICVLVS III.

Utrum uindicatio debeat fieri per penas
apud homines consuetas.

AD TERTIVM sic procedit. V[er]o,
q[uo]d uindicatio non debeat fie-
ri per penas apud homines con-
suetas. Occisio enim hominis est que
da eradicatio eius: sed Dominus
mandauit Matth. 13. quod ziza-
nia, per quae significantur filii ne-
qua, non eradicarentur, ergo pec-
catores non sunt occidendi.

¶ 2. Praet. Quicumque mortaliter
peccant, eadem poena uidentur di-
gni. Si ergo aliqui peccantes mor-
taliter, morte puniuntur, uidentur
quod omnes tales deberent mor-
te puniri: quod patet esse falsum.

¶ 3. Praet. Cum aliquis pro peccato
punitur manifeste, ex hoc pec-
catum eius manifestatur, quod ui-
detur esse nocuum multitudini,
quae ex exemplo peccati sumit oc-
casione[m] peccandi. ergo uidentur,
quod non sit poena mortis p[ro]
aliquo peccato infligenda.

SED CONTRA est, quod in lege
diuina huiusmodi poenae determi-
nantur, ut ex supradictis patet. *

RESPON. Dicendum, quod uin-
dicatio a tantum licita est, & uir-
tuosa, in quantum tendit ad cohi-
bitionem malorum. Cohibent au-
tem aliqui a peccando, qui affectu
uirtutis non habent per hoc q[uo]d ti-
ment amittere aliqua, quae plus
amant, q[uam] illa quae peccando adipi-
scuntur, alias timor non compe-
ret peccatu[m]: & ideo per subtractionem omnium quae
homo maxime diligit, est uindicta de peccatis sume[n]-
da. Haec autem sunt quae homo maxime diligit, ui-
tam, incolumitatem corporis, libertatem sui, & bo-
na exteriora, puta, diuitias, patriam, & gloriam. Et ideo
ut Augustinus refert 21. de ciuita. Dei, * octo gene-
ra poenarum in legibus esse scribit Tullius. s[ed] mortem,
per quam tollitur uita: uerbera, & talionem, ut scili-
cet oculus pro oculo perdat, per quae amittit quis
corporis incolumitatem: seruitutem, & uincula, p[er]
quae perdit libertatem: exilium, per quod perdit pa-
triam: damnum, per quod perdit diuitias: ignomi-
niam, per quam perdit gloriam.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Domi-
nus prohibet eradicari zizania, quando time[n]t ne si-
mul cum eis eradicentur & triticu[m]. Sed quae possunt
eradicari mali per mortem non solum sine periculo,
sed etiam cum magna utilitate bonorum: & ideo in
tali casu potest poena mortis peccatoribus infligi.

AD SECVNDVM dicendum, q[uo]d o[mn]es peccantes mor-
Secunda Secunda S. Thoma, LL 3 taliter

¶ Super Quaestione
centesimo octaua Ar-
ticulum tertium.

IN eiusdem q. art. 3.
ad secundum, nota
uniuersalem radicem,
unde poena corpora-
lis mortis iuste infligi
ab humano iure
potest, quando scilicet
crim[en] in grauem
est alioru[m] perniciem.
Hac siquidem de ca[usa]
furtum hodie poena
mortis damnatur.

¶ In responsione ad
primum q. art. eius-
dem q. aduerte q[uo]d cu[m]
de peccatu unius de-
ruiari in alterum per
modu[m] meriti, & dan-
tur exempla de rege
hypocrita p[ro]pter pec-
cata populi, & peste
populi propter Da-
uid, intellige in pri-
mo exemplo q[uo]d pec-
cata multorum particu-
lariu[m] redundant
in alterum particu-
larem qui non pec-
cauit: & tamen pati-
tur regem hypocri-
tam, ac si etiam ipse
peccasset. In secundo
autem, q[uo]d quia prin-
ceps resp[on]dentat po-
pulu[m], & quod prin-
ceps facit, uidetur re-
gnu[m] facere: ideo pec-
catum regis David,
quasi peccatum, seu
demeritu[m] populi pu-
nitum fuit. Et h[ec]
de tota quaest. 108. di-
cta sufficiant.

1. 2. q. 105. ar-
tic. 2.
D. 791.

L. 2. c. 11. Pa-
rum a princ[ipi]o.
tom. 5.